

บทสรุป

การจัดสวัสดิการสำหรับคนไร้ที่พึ่ง ผู้ประสบภัย ผู้ติดเอดส์ ผู้ติดยาเสพติดและผู้ต้องขัง

โดย...พิมพ์พิมล พลเวียง

ประเทศไทยมีคนไร้ที่พึ่ง ผู้ประสบภัย ผู้ติดเอดส์ ผู้ติดยาเสพติดและผู้ต้องขังเป็นจำนวนมากย่อมสะท้อนถึงความอ่อนแอของประเทศและประชาชน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและเสถียรภาพของประเทศ สำหรับประเทศไทยรัฐบาลได้พยายามแก้ไขปัญหาโดยตลอดแต่ยังไม่สามารถแก้ไขให้หมดสิ้นหรือบรรเทาบางเบาลงไปได้ ตรงกันข้ามบางปัญหาก็กลับยิ่งทวีความรุนแรงเพิ่มมากยิ่งขึ้นตามลำดับ โดยเฉพาะปัญหายาเสพติดและปัญหาอาชญากรรมส่วนปัญหาเอดส์แม้จะเกิดขึ้นในสังคมไทยไม่นานนัก แต่ก็จัดว่าเป็นปัญหาที่มีความรุนแรงและส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยไม่น้อยกว่าปัญหาอื่น ๆ การที่ประเทศไทยมีปัญหานี้ทำให้ต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการป้องกันและแก้ไข โดยเฉพาะปัญหายาเสพติดซึ่งเป็นปัญหาเรื้อรังของสังคมไทยและได้กลายเป็นปัญหาข้ามชาติ จนรัฐบาลต้องกำหนดนโยบายเร่งด่วนในการดำเนินงานป้องกันและปราบปรามอย่างจริงจัง ส่วนปัญหาอาชญากรรมก็มีอัตราการเกิดในระดับสูงมาโดยตลอด ส่งผลให้จำนวนผู้ต้องขังในทัณฑสถานทั่วประเทศเพิ่มมากขึ้นขีดความสามารถที่จะรับได้ นอกจากนี้ยังพบว่าปัญหาอาชญากรรมมักจะเกี่ยวข้องกับปัญหายาเสพติด โดยผู้ต้องขัง ประมาณร้อยละเจ็ดสิบเป็นผู้กระทำผิดพระราชบัญญัติยาเสพติดและสารระเหย

การจัดสวัสดิการสังคมสำหรับกลุ่มบุคคลต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น ในปัจจุบันให้ความสำคัญกับกระแสประชาคมโลกในด้านต่าง ๆ กติกาสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิพลเมือง กติกาสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยสิทธิทางเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม รวมทั้งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีบทบัญญัติรับรองสิทธิของผู้ด้อยโอกาสให้ได้รับความช่วยเหลือจากรัฐ เพื่อให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีและพึ่งตนเองได้บนพื้นฐานแห่งศักดิ์ศรีและคุณค่าความเป็นมนุษย์ โดยรัฐบาลได้กำหนดนโยบายในการพัฒนาความเข้มแข็งของสถาบันครอบครัวและชุมชน เพื่อให้มีบทบาทร่วมในการป้องกันแก้ไขปัญหาดังกล่าวและดูแลผู้ด้อยโอกาส ตลอดจนกระจายอำนาจการบริหารจัดการสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีบทบาทในการดูแลสวัสดิภาพและความผาสุกของประชาชนในพื้นที่ รวมทั้งจัดสวัสดิการสำหรับผู้ด้อยโอกาสทุกประเภท เพื่อให้ผู้ด้อยโอกาสได้เข้าไปถึงบริการของรัฐอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง

วิเคราะห์การจัดสวัสดิการสำหรับคนไร้ที่พึ่ง

คนไร้ที่พึ่งและคนเร่ร่อนขอทานจัดเป็นบุคคลด้อยโอกาสที่พึ่งได้รับการสงเคราะห์และบริการจากรัฐ ตามที่รัฐบาลได้กำหนดนโยบายไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ในการสงเคราะห์และจัดสวัสดิการแก่กลุ่มบุคคลด้อยโอกาส กรมประชาสงเคราะห์ (ปัจจุบันคือ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ) ในฐานะหน่วยงานหลักของภาครัฐบาล ที่รับผิดชอบดำเนินการ ด้านการสงเคราะห์และจัดสวัสดิการสำหรับคนไร้ที่พึ่ง รวมทั้งคนเร่ร่อนและคนขอทานได้กำหนด แนวทางการพัฒนาศักยภาพของคนไร้ที่พึ่งไว้อย่างชัดเจนในแผนประชาสงเคราะห์แม่บท เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดทำแผนปฏิบัติการรองรับและดำเนินการตามนโยบายและแผนของ กรมอย่างเป็นรูปธรรม

แม้ว่ารัฐบาลจะให้ความสำคัญในการแก้ไขปัญหาคนเร่ร่อนขอทานมาโดยตลอด ทั้งการ ป้องกันและแก้ไข รวมทั้งการฟื้นฟูและพัฒนาทุกด้าน โดยการร่วมมือและประสานการดำเนินงาน กับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน ตลอดจนเครือข่ายแต่ยังไม่สามารถทำให้ ปัญหาคนเร่ร่อนขอทานบรรเทาลงไปได้ การพัฒนาศักยภาพคนไร้ที่พึ่งในด้านต่าง ๆ ทำได้ใน ขอบเขตจำกัด เนื่องจากผู้รับบริการร้อยละ 80 มีปัญหาทางจิตประสาทการเกิดภาวะวิกฤตทาง เศรษฐกิจทั่วโลก รวมทั้งประเทศไทย ทำให้คนไร้ที่พึ่ง คนเร่ร่อนและคนขอทานทวีจำนวนเพิ่ม มากขึ้น นอกจากนี้ยังมีขอทานต่างด้าวทะลักเข้ามาในประเทศไทยอีก ซึ่งสร้างปัญหาและเพิ่ม ภาระให้ประเทศไทยเป็นอย่างมาก ปัญหาคนไร้ที่พึ่ง คนเร่ร่อน ขอทานจึงเป็นปัญหาสำคัญที่ ต้องแก้ไขต่อไป แผนประชาสงเคราะห์แม่บทฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2545 - 2549) เน้นการพัฒนา รูปแบบการจัดสวัสดิการแก่คนไร้ที่พึ่งให้มีคุณภาพและได้มาตรฐาน และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้อง แก่ประชาชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการให้ความช่วยเหลือคนไร้ที่พึ่ง โดยมีเป้าหมายเพื่อให้ คนไร้ที่พึ่งได้รับการพิทักษ์คุ้มครองและฟื้นฟูสมรรถภาพทุกด้านให้สามารถดำรงชีพได้ตามควรแก่ อัตภาพและเข้าถึงบริการเมื่อกลับสู่สังคม ประชาชนทั่วไปและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีความเข้าใจ และมีทัศนคติที่ถูกต้องในการให้ทานปัจจุบันกฎหมายและระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องได้ ประกาศใช้มาเป็นเวลานานไม่เหมาะสมกับสภาพการณ์ อีกทั้งยังได้มีการปฎิญญาสากลว่าด้วย สิทธิมนุษยชน ค.ศ. 1991 (พ.ศ. 2534) และรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2540 มาตรา 4 กำหนดว่าศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ สิทธิและเสรีภาพของบุคคล ย่อมได้รับความ คุ้มครอง ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องจึงอยู่ในระหว่างดำเนินการแก้ไขให้มีความเหมาะสมต่อไป การดำเนินการตามทิศทางดังกล่าวข้างต้น จะสามารถทำให้คนเร่ร่อนขอทานลดลง

วิเคราะห์การจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบภัย

รัฐบาลให้ความสำคัญกับการจัดสวัสดิการสำหรับผู้ประสบภัยมาเป็นเวลานาน เห็นได้จากการออกกฎหมายและจัดตั้งองค์กร ตั้งแต่ระดับประเทศถึงระดับพื้นที่ เพื่อดำเนินการสงเคราะห์ผู้ประสบภัย ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อบรรเทาทุกข์และฟื้นฟู การป้องกันและการระงับภัย รวมถึงการลดภัยอันตรายให้เกิดความเสียหายน้อยที่สุด ภัยพิบัติเกิดขึ้นโดยไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้า ทุกฝ่ายจึงต้องเตรียมพร้อมอยู่ตลอดเวลาเพื่อปฏิบัติการได้ทันเวลาที่ รัฐบาลได้มอบหมายให้กรมประชาสงเคราะห์ (ปัจจุบันคือ กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ) รับผิดชอบช่วยเหลือผู้ประสบภัยทั่วราชอาณาจักรตามนโยบายของรัฐบาล ร่วมดำเนินการกับเจ้าหน้าที่ท้องถิ่นและประสานการปฏิบัติกับองค์การสังคมสงเคราะห์เอกชน เพื่อให้สามารถดำเนินการอย่างรวดเร็วทั่วถึงและทันต่อเหตุการณ์ มีการจัดทำแผนปฏิบัติการที่สอดคล้องกับแผนหลัก ในพระราชบัญญัติป้องกันภัยฝ่ายพลเรือน พ.ศ. 2522 อีกทั้งกำหนดขั้นตอนและวิธีการดำเนินงานไว้อย่างชัดเจน

หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ดำเนินการให้การสงเคราะห์และฟื้นฟูผู้ประสบภัยเป็นจำนวนมาก อย่างไรก็ตาม ยังมีปัญหาในการดำเนินงาน เนื่องจากผู้ประสบภัยยังไม่เข้าใจอย่างชัดเจนถึงสิทธิที่จะพึงมีหรือได้รับ ยิ่งกว่านั้นธรรมชาติของภัยพิบัติจะเกิดแบบเฉียบพลัน ไม่สามารถคาดการณ์ล่วงหน้า จึงยากต่อการเตรียมการช่วยเหลืออย่างทันเวลาที่และทั่วถึง นอกจากนี้การปฏิบัติงานแม้จะมีการประสานแผนในการปฏิบัติงาน แต่บางครั้งยังมีความซ้ำซ้อน

ปัจจุบันประเทศไทยมีประชากรเพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากและการขยายตัวของชุมชนแออัดส่งผลให้เกิดอัคคีภัยมีแนวโน้มสูงขึ้น รวมทั้งความมั่งคั่งและประมาทเลินเล่อของมนุษย์ การทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงทางภูมิศาสตร์ทำให้เกิดภัยพิบัติต่าง ๆ ในอนาคตอาจมีภัยต่าง ๆ เกิดเพิ่มมากขึ้น หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องจะต้องเตรียมการอย่างเหมาะสมเพื่อรับมือกับปัญหาที่จะเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและทันเวลาที่ และจะต้องดำเนินงานอื่น ๆ ควบคู่กันไป เช่น การให้ความรู้แก่ประชาชนในการป้องกันและระงับภัย การสร้างระบบการป้องกันภัยที่เหมาะสม จัดให้มีการศึกษาวิจัยเพื่อพยากรณ์แนวโน้มการเกิดภัยในอนาคต การสร้างอาสาสมัครบรรเทาสาธารณภัยโดยเฉพาะด้านการเยี่ยมเยียนปลอบขวัญผู้ประสบภัยและติดตามผลการช่วยเหลือ การสร้างเครือข่ายการดำเนินงาน ตลอดจนส่งเสริมให้ประชาชน ชุมชน และทุกภาคส่วนในสังคมมีส่วนร่วมในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาทุกขั้นตอนอย่างจริงจังและเป็นรูปธรรม

วิเคราะห์การจัดสวัสดิการสำหรับผู้ติดเชื้อ

การแพร่ระบาดของโรคเอดส์อย่างรวดเร็วในประเทศไทย ทำให้การกำหนดนโยบายด้านการป้องกัน ควบคุม และแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ขึ้นในแผนป้องกันและควบคุมโรคเอดส์แห่งชาติ พ.ศ. 2535 - 2539 ซึ่งนับเป็นแผนฉบับแรกที่กำหนดทิศทางการดำเนินงาน รวมทั้งได้จัดตั้งคณะกรรมการป้องกันและควบคุมโรคเอดส์แห่งชาติ และคณะกรรมการต่างๆ อีก 6 คณะเพื่อรับผิดชอบดำเนินงาน ซึ่งปรากฏว่าสามารถดำเนินการควบคุมโรคเอดส์ได้ในระดับหนึ่ง ต่อมาเมื่อมีการจัดทำแผนการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์แห่งชาติ พ.ศ. 2540 – 2544 ขึ้น และออกระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์แห่งชาติ พ.ศ. 2541 ซึ่งกำหนดให้มีคณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยการป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์ มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รวมทั้งตั้งคณะกรรมการและคณะกรรมการอีกหลายคณะเพื่อรับผิดชอบดำเนินงานตามนโยบายและแผนป้องกันและแก้ไขปัญหาเอดส์แห่งชาติ

ปัจจุบันมีหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน ดำเนินงานจัดสวัสดิการสำหรับผู้ติดเชื้อเอดส์ ผู้ป่วยเอดส์และครอบครัวอย่างกว้างขวาง โดยหน่วยงานภาครัฐ มีรูปแบบการช่วยเหลือหลากหลายและคล้ายคลึงกัน เช่น การให้การปรึกษา การสงเคราะห์คำปรึกษาพยาบาล การสงเคราะห์เงินยืมชีพและค่าใช้จ่ายจำเป็น ทุนฝึกอาชีพ ทุนประกอบอาชีพ ทุนการศึกษาเด็ก ฯลฯ รวมทั้งการประสานส่งต่อไปยังหน่วยงานอื่น ๆ สำหรับหน่วยงานภาคเอกชนที่สำคัญ ๆ ได้แก่ คลินิกนิรนามของสภากาชาดไทย คลินิกเวชศาสตร์สังคม มูลนิธิฮอทไลน์ บ้านพักใจวัดพระบาทน้ำพุ ศูนย์คุ้มครองสิทธิด้านเอดส์ ฯลฯ ซึ่งทำให้การสงเคราะห์ช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายเป็นไปอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

ในอนาคตจะมีผู้ป่วยเพิ่มมากขึ้นซึ่งจะทำให้แนวโน้มภาระการดูแลทางสังคมและการแพทย์แก่ผู้ป่วยเอดส์และครอบครัวเพิ่มมากยิ่งขึ้น เด็ดจากมารดาที่ติดเชื้อบางส่วนจะถูกทอดทิ้งให้เป็นภาระของรัฐและสังคม ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาอื่น ๆ ตามมาอีกหลายปัญหา จะต้องมีการเตรียมการเพื่อรองรับปัญหาที่จะเกิดขึ้นอย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม เช่น การพัฒนาระบบการช่วยเหลือผู้ติดเชื้อ ผู้ป่วยเอดส์ และครอบครัว การพัฒนาศักยภาพของครอบครัวและชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อให้มีบทบาทร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหา รวมทั้งให้การดูแลผู้ติดเชื้อ ผู้ป่วยเอดส์และช่วยเหลือเกื้อกูลกันภายในชุมชนให้มากยิ่งขึ้นให้การสนับสนุนกลไกคุ้มครองสิทธิผู้ติดเชื้อเอดส์และครอบครัว การพัฒนาเครือข่ายในการดำเนินงาน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคมโดยเฉพาะองค์กรท้องถิ่น นอกจากนี้ควรมีการติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

ในภาพรวมอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อทราบถึงปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ และสามารถกำหนดทิศทางการดำเนินงานที่เหมาะสมต่อไป

วิเคราะห์การจัดสวัสดิการสำหรับผู้ติดยาเสพติด

ปัญหาเสพติดเป็นปัญหาเรื้อรังของสังคมไทยมาเป็นเวลานาน รัฐบาลจึงได้ให้ความสำคัญในการป้องกัน แก้ไขและการปราบปรามปัญหาเสพติดมาโดยตลอด มีการกำหนดนโยบายและแผนทุกระดับ ทั้งยังมีการจัดทำแผนเฉพาะ คือแผนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด จัดตั้งองค์กรและคณะกรรมการขึ้นมารองรับรวมทั้งมีการติดตามประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม แต่รัฐบาลก็ยังไม่สามารถจัดการกับปัญหาเสพติดให้บรรเทาเบาบางลง ตรงกันข้ามปัญหาก็กลับยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น แพร่ระบาดในกลุ่มเด็กและเยาวชน สถานศึกษาและชุมชนทั่วประเทศ ทำให้ รัฐบาลกำหนดนโยบายเร่งรัดการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ภายใต้นโยบายระยะเร่งด่วน โดยหลักการป้องกันนำหน้าการปราบปราม ผู้เสพต้องได้รับการรักษา ผู้ค้าต้องได้รับการลงโทษอย่างเด็ดขาด ปรับปรุงกฎหมายเพื่อให้ผู้เสพยาเสพติดสามารถเข้ารับการบำบัดและฟื้นฟูสภาพได้ทันที โดยไม่มีความผิดทางกฎหมาย ขณะเดียวกันรัฐบาลจะจัดให้มีระบบการบริการบำบัดและฟื้นฟู การฝึกอบรมด้านอาชีพและการปรับปรุงสภาพแวดล้อมให้แก่ผู้เสพยาเสพติดอย่างทั่วถึง เพื่อให้ผู้เสพสามารถกลับเข้าสู่สังคมได้อย่างปกติสุข

ปัญหาเสพติดยังคงเป็นปัญหารุนแรงของสังคมไทย สถิติผู้ติดยาเสพติดในช่วงที่ผ่านมา ยังคงอยู่ในอัตราสูงและแพร่ระบาดไปในทุกพื้นที่ สภาพปัญหามีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา ยากต่อการป้องกันและแก้ไข อย่างไรก็ตามสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้กำหนดแผนการรณรงค์ต่อต้านยาเสพติด ในช่วงปี 2544 – 2545 เพื่อหยุดยั้งคนรุ่นใหม่ไม่ให้เข้าไปติดยาเสพติด การสร้างจิตสำนึกและพลังประชาชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันแก้ไขปัญหาและควบคุมการแพร่ระบาดของยาเสพติดในพื้นที่ไม่ให้เพิ่มขึ้น นอกจากนี้แผนแม่บทเพื่อการป้องกัน และปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2544 – 2549 ยังเน้นการดำเนินการแบบบูรณาการ การเสริมสร้างความเข้มแข็งให้ครอบครัว ชุมชนและเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายในสังคมเข้ามามีบทบาทในการป้องกันและแก้ไขปัญหามากขึ้นภายใต้ยุทธศาสตร์พลังแผ่นดิน

ในอนาคตนอกจากจะดำเนินการตามนโยบายและยุทธศาสตร์ของแผนในระดับต่าง ๆ แล้วจะต้องมีการขจัดจุดอ่อนต่าง ๆ ที่มีอยู่ให้บรรเทาหรือหมดสิ้นลงไป ขณะเดียวกันก็ต้องให้ความสำคัญกับการบำบัดรักษาทางใจ รวมทั้งการช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติด ผู้เลิกยาเสพติด

และครอบครัว อย่างจริงจังทั้งในระยะสั้นและระยะยาว โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิเคราะห์การจัดสวัสดิการสำหรับผู้ต้องขัง

ผู้ต้องขังจัดอยู่ในกลุ่มบุคคลทุกวัยจากเด็ตร้อนและด้อยโอกาสที่จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอย่างเหมาะสม ซึ่งกำหนดไว้ในนโยบายและแผนทุกระดับ การจัดสวัสดิการสำหรับผู้ต้องขังมีความกว้างขวางและครอบคลุมไปถึงครอบครัวผู้ต้องขังด้วย ในระหว่างที่ต้องโทษหรือถูกคุมประพฤตินั้นผู้ต้องขังจะได้รับการดูแลในเรื่องคุณภาพชีวิต รวมทั้งได้รับการพัฒนาศักยภาพทั้งทางด้านการศึกษา การฝึกวิชาชีพ การพัฒนาจิตใจ การทำงานบริการสังคม รวมทั้งการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม เพื่อให้กลับตนเป็นคนดีเป็นที่ยอมรับของสังคมและไม่หวนกลับไปกระทำผิดซ้ำ หลังพ้นโทษผู้ต้องขังและผู้ถูกคุมประพฤตินั้นที่ประสบความเดือดร้อนจะได้รับการช่วยเหลือเพื่อให้มีการประกอบอาชีพที่สุจริต มีรายได้สำหรับเลี้ยงตนเองและครอบครัว สำหรับครอบครัวของผู้ต้องขังที่ประสบปัญหาความเดือดร้อนจะได้รับการช่วยเหลือ เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ได้ในระหว่างหัวหน้าครอบครัวต้องโทษ

การจัดสวัสดิการสำหรับผู้ต้องขังและผู้ถูกคุมประพฤตินั้นอยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงานหลัก คือ กรมราชทัณฑ์ กระทรวงมหาดไทย สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน และกรมคุมประพฤติ กระทรวงยุติธรรม นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานสนับสนุนที่สำคัญ ๆ อีกเป็นจำนวนมาก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้ให้การส่งเสริมและจัดสวัสดิการแก่ผู้ต้องขัง ผู้ถูกคุมประพฤตินั้นและครอบครัวในรูปแบบที่หลากหลาย ทั้งยังมีการพัฒนาบริการให้มีความเหมาะสมอย่างต่อเนื่องมาโดยตลอด แต่เนื่องจากผู้กระทำผิดและผู้ถูกคุมประพฤตินั้นในแต่ละปีมีจำนวนมาก ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องโทษ สวัสดิการสำหรับครอบครัวผู้ต้องขังและผู้ถูกคุมประพฤตินั้นยังจำกัดลักษณะการให้บริการเป็นการบรรเทาความเดือดร้อนเฉพาะหน้ามากกว่าการพัฒนาแบบยั่งยืน ทั้งยังขาดการติดตามสอดส่องดูแลอย่างทั่วถึงเนื่องจากข้อจำกัดต่าง ๆ ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

การนำแนวคิดกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์เข้ามาประยุกต์ใช้ในสังคมไทย เพื่อแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างผู้กระทำผิดและผู้เสียหาย ส่งผลดีโดยรวมหลายประการ เช่น ผู้กระทำผิดสำนึกผิดและรับผิดชอบในการกระทำของตน ผู้เสียหายได้รับการช่วยเหลือที่เหมาะสม ลดการนำคดีขึ้นสู่ศาลและลดจำนวนผู้กระทำผิดที่ถูกส่งเข้าควบคุมดูแลในทัณฑสถานและสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก ๆ ลดความแออัดยัดเยียดของทัณฑสถานและ

สถานพินิจ บังเกิดผลดีต่อคุณภาพชีวิตของผู้ต้องขัง นอกจากนี้คณะรัฐมนตรียังมีมติเห็นชอบในหลักการลดปริมาณคดีขึ้นสู่ศาลและให้กรมราชทัณฑ์ร่วมกับกรมประชาสัมพันธ์ช่วยเหลือผู้พ้นโทษรวมทั้งครอบครัวอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถช่วยเหลือตนเองได้ในระยะหัวเลี้ยวหัวต่อของการเริ่มต้นชีวิตใหม่ ในส่วนของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ก็มีบันทึกข้อตกลงในความร่วมมือช่วยเหลือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นระบบครบวงจรและเป็นรูปธรรมที่ชัดเจนมากยิ่งขึ้น

ปัญหาอาชญากรรมและปัญหายาเสพติดมักเกี่ยวโยงกันทั้งยังมีสถิติการเกิดสูงและยังมีความรุนแรงมากในสังคมไทย การจัดสวัสดิการสำหรับผู้ต้องขังและผู้ถูกคุมประพฤติ ตลอดจนครอบครัวส่วนใหญ่เป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ ไม่อาจแก้ไขปัญหามาให้หมดสิ้นไปได้ ซ้ำยังเกิดปัญหาต่อเนื่องไม่มีที่สิ้นสุด ดังนั้นทิศทางการดำเนินงานในระยะต่อไปรัฐบาลควรมุ่งเน้นการป้องกันปัญหาอย่างจริงจัง เพื่อลดอาชญากรรมและยาเสพติดรวมทั้งลดจำนวนผู้กระทำความผิดทุกประเภทและส่งเสริมให้มีการนำมาตรวจการรอลงอาญา การคุมประพฤติและการนำระบบกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์มาใช้ในการดำเนินงาน อย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้น ขณะเดียวกันต้องเพิ่มความช่วยเหลือหลังการปลดปล่อยและติดตามสอดส่องดูแลอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม

หมายเหตุ สรุปลจาก พิมพ์พิมล พลเวียง “การจัดสวัสดิการคนไร้ที่พึ่ง ผู้ประสบภัย ผู้ติดเอดส์ ผู้ติดยาเสพติดและผู้ต้องขัง” **ประมวลสาระชุดวิชาสวัสดิการครอบครัวและสังคม**
บัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช พ.ศ. 2545